

prováděného prostřednictvím intenzivních záchranných výzkumů kombinovaných s povrchovou prospekci. Zvláště významná je evidence tzv. negativních zjištění (bez archeologických nálezů), která navzdory svému označení přináší klíčové informace o rozsahu obytných, výrobních a dalších areálů. Díky mezioborové spolupráci, zejména s archeobotanikou či geologií, zjišťujeme, že absence keramiky či jiných dobře rozpoznatelných artefaktů neznamena nepřítomnost lidské aktivity. Zejména zemědělské zázemí je klasickými metodami téměř nezjistitelné, a přitom jeho rozsah zpravidla několikanásobně překračuje velikost samotného sídliště. V případě, že archeolog musí pracovat s výsledky starých výzkumů, jejichž metoda a dokumentace neodpovídají moderním standardům, není nutné rezignovat na snahu o vytěžení maximálního množství informací. Kniha J. Mařika ukazuje cesty, jakými lze tohoto cíle dosáhnout. Lze doufat, že se v brzké době dočkáme obdobného zpracování i dalších raně středověkých hradíšť.

MARTIN ČECHURA

Zdeněk SMETÁNKA, *Die Geschichte vom Bauern Ostoj. Alltag im mittelalterlichen Böhmen*, přeložili Roswitha Cervicek a Pavel Cervicek, Verlag Marie Leidorf GmbH, Rahden/Westf. 2009 (= Archäologische Werkstücke 1)

330 s., ISBN 978-3-89646-893-2

Ohlas průkopnické knihy *Legenda o Ostojovi* Zdeňka Smetánky (1992) podnítil nejen druhé české vydání (2004), ale nyní i vznik německé mutace, o níž se zasloužil profesor pravěké a středověké archeologie Heiko Steuer z Albert-Ludwigs-Universität ve Freiburgu im Breisgau. Kniha vyšla jako první svazek jím iniciované řady Archäologische Werkstücke.

Text se zásadně neliší od českých vydání. Na úvod je vložena malá poznámka pro německé čtenáře ujasňující termíny, které jsou tradičně v západní evropské historiografii chápány odlišně. Na závěr v poděkování pak autor odhaluje inspirační zdroje, důvody k napsání svého *Ostoje* a atmosféru vzniku knihy, samozřejmě s ohledem na německé publikum a již mnohem stručněji, než tomu je v poetickém a čtivém doslovu k druhému českému vydání. Na úplný konec

připojuje Petr Sommer doslov o „fenoménu“ jménem *Ostoj* a upozorňuje, jakým zjevením se stala tato kniha pro českou medievistiku.

Autor text revidoval a opravil některé drobné chyby, například původ iluminací s vyobrazením měsíce března a listopadu (s. 112 a 119, správně pochází z Kalendária zvaného *Osecké*, jehož uložení je nyní neznámé), a zpřesnil uložení rukopisu *Diurnale cisterciense (Collectae)*, též s kalendářními iluminacemi, nyní v klášteře St. Marienstern v Panschwitz-Kuckau v Dolní Lužici (s. 120 a 162). Napraven byl také půvabný omyl s identitou Milhošta, který je v českém textu jednou uváděn jako vlastník pozemku, podruhé jako únětický poddaný. Ve skutečnosti jde o dva různé Milhošty, přičemž u únětické listině se první píše s „y“ jako Mylhost a druhý s měkkým „i“, tedy Milhost (s. 1 a 31).

V prvním českém vydání nebylo autorovi umožněno připojit poznámky pod čarou a tuto formu zachovává i vydání druhé a německá mutace. Na jednu stranu toho lze litovat, na stranu druhou je otázkou, zda by jejich doplnění bylo adekvátní vynaloženému úsilí – nehledě na fakt, že by odsunulo publikování knihy. Přesto německá verze dokazuje, že ani téměř dvě desetiletí let, které uplynuly od prvního vydání, neubraly nic na kouzlu ani užitečnosti této nevěšední knize.

PAVLÍNA MAŠKOVÁ

Josef UNGER, *Archeologie církevních památek na Moravě a ve Slezsku*, Slezská univerzita v Opavě, Opava 2008

150 s., ISBN 978-80-7248-495-9

Text Josefa Ungera je snahou o sumarizaci desítek let archeologického výzkumu moravských a slezských institucí zaměřeného na poznání předkřesťanského a křesťanského způsobu myšlení společnosti a jejích náboženských systémů, zanechávajících stopy v hmotné kultuře. Struktura práce je ovlivněna skutečností, že látka byla utříděna pro potřeby semestrálních kurzů církevní archeologie přednášených v letech 2004 a 2006 na univerzitě v Opavě. V úvodních kapitolách se autor zamýšlí nad oborem, jímž se zabývá, a dospívá k poněkud diskutabilnímu závěru, že nejde o církevní archeologii, ale o archeologii církevních památek, která je součástí archeoreligionistiky. Církevní